

Relacja z sesji naukowej

Sztuka w służbie Wazów

MAGDALENA M. OLSZEWSKA
MUZEUM NARODOWE W WARSZAWIE

4 marca 2019 r. w Sali Koncertowej Zamku Królewskiego w Warszawie – Muzeum odbyła się sesja naukowa *Sztuka w służbie Wazów* towarzysząca obchodom Roku Wazowskiego 2019. Sesję rozpoczął oficjalnym powitaniem dyrektor instytucji prof. dr hab. Wojciech Fałkowski. Obrady prowadził komisarz konferencji dr Artur Badach (Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum, Instytut Historii Sztuki UKSW). We wstępnym wystąpieniu prof. dr hab. Juliusz A. Chrościcki (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie) naświetlił różnego rodzaju kwestie propagandy władzy, ich formę i znaczenie w czasie panowania polskich Wazów.

Następnie Jerzy Żmudziński (Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum) przeanalizował dekoracje malarskie Zamku Królewskiego na Wawelu, powstałe za czasów Zygmunta III Wazy. Prelegent odniósł się do cyklu prac *Amor i Psyche* Iacopo Palmy Młodszeo i prac Tomasza Dolabelli oraz jego związków z malarstwem weneckim, a także działalnością w Rzeczypospolitej.

Po przerwie obrady przeniesiono do Sali Kinowej. Dr hab. Hubert Kowalski (Instytut Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego, Muzeum Uniwersytetu Warszawskiego), na podstawie rozproszonych w różnych archiwach dokumentów, wspomniął o jednym z transportów włoskich marmurów, które miały dotrzeć na dwór Zygmunta III. Prześledził drogę lądowo-morską ładunku, a także omówił schemat kontroli i wzajemnych powiadomień pomiędzy wysyłającym, pośrednikiem i odbiorcą. Prof. dr hab. Jakub Pokora (Warszawa) zaprezentował analizę ryciny Matthaeusa Greutera z 1605 r. dowodząc, że obiekt stanowi pamiątkę dziesiątych urodzin królewicza Władysława Zygmunta. Stwierdził, że skomplikowany program ikonograficzny omawianego dzieła sztuki dodatkowo może świadczyć o próbach przygotowujących do przeprowadzenia elekcji *vivente rege* królewicza. Dr Katarzyna Krzyżagórska-Pisarek (Londyn) wraz z dr. Jackiem Żukowskim (Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum) zrelacjonowali próbę odnalezienia dzieł sztuki należących dawniej do zbiorów polskich Wazów. Badacze na podstawie m.in. spisu z wyprzedaży majątku po Janie

1. Prof. Juliusz Chrościcki i dr Artur Badach. Sesja naukowa *Sztuka w służbie Wazów*, Zamek Królewski w Warszawie, 4 marca 2019 r. Fot. R. Rupiewicz

Kazimierzu w 1673 r., z detektywistycznym zacięciem starają się odnaleźć miejsca i kolekcje, w których wspomniane dzieła znajdują się obecnie. To trudne zadanie przynosi efekty i przyczynia się często do zidentyfikowania przedmiotów rozproszonych zarówno w muzeach na całym świecie, jak i w kolekcjach prywatnych. Dodatkowo pozwala odkryć inne podobne obiekty bądź repliki czy kopie poszukiwanych dzieł. Punktem wyjścia do badań był obraz Etienne'a de la Hyre'a z 1626 r., ze zbiorów Zamku Królewskiego w Warszawie

– Muzeum, przedstawiający *Kunstkamerę* królewicza Władysława Zygmunta. Krzysztof J. Czyżewski (Zamek Królewski na Wawelu – Państwowe Zbiory Sztuki) przedstawił tradycję polskich królowych, otaczających wielkim kultem średnio-wieczny krucyfiks, zwany Czarnym Krucyfiksem z katedry krakowskiej. Dokonał analizy porównawczej z krucyfiksem z hiszpańskiego Burgos oraz zaprezentował kwestię transparentnego czarnego *velum*, funkcjonującego przez wieki (niestety kilka lat temu usunięto *velum* co

2. Prof. Jakub Pokora. Sesja naukowa *Sztuka w służbie Wazów*, Zamek Królewski w Warszawie, 4 marca 2019 r. Fot. A. Skrodzka

doprowadziło do zatarcia pierwotnego znaczenia i wyglądu rzeźby) i ukazanego na obrazie *Krucyfiks królowej Jadwigi* pędzla Leona Wyczółkowskiego. Na koniec Dariusz Nowacki (Zamek Królewski na Wawelu – Państwowe Zbiory Sztuki) zaprezentował przedmioty augsburskie należące do Zygmunta III.

Uczestnicy konferencji mogli także obejrzeć wystawę, na której zaprezentowano niespełna szesnastometrowej długości (pierwotnie prawdopodobnie ok. 30 m) i szerokości 27–28 cm *Rolkę sztokholmską* (*Rolka wazowska*, *Rolka polska*) ze Zbiorów Zamku Królewskiego w Warszawie. Ten cenny, niezwykle atrakcyjny obiekt, pokazano publicznie dopiero trzeci raz (wcześniej w 1976

i 1996 r. na Wawelu). *Rolka* do Polski trafiła w 1974 r. jako dar rządu szwedzkiego dla Zamku Warszawskiego (została wywieziona jako łup wojenny w XVII w. do Szwecji). Dzieło wykonane na papierze czerpanym, akwarelę, gwaszem, ze złoceniami, przedstawia uroczysty wjazd króla Zygmunta III Wazy i przyszłej królowej, arcyksiężniczki Konstancji Austriaczki do Krakowa w grudniu 1605 r. Dostrzegamy tam poza królem przyszłą żonę w otwartym pojeździe i królewicza Władysława Zygmunta na koniu. Orszak był złożony z wojsk, milicji miejskiej, dostojników Rzeczypospolitej i zagranicznych gości oraz innych osób – w sumie ok. 600 postaci. Malowidło jest bardzo szczegółowe, jego nieznany dziś z imienia

autor zadbał o zachowanie indywidualnych rysów twarzy znanych osób. Można dostrzec liczne herby, chorągwie, a także drobniactwo w przedstawionych strojach i broni. Pierwotnie do długiego pasa papieru przytwierdzone były drewniane wałki, dzięki którym można było swobodnie przewijać (rolować) dzieło.

Zarówno konferencja, jak i wystawa cieszyły się dużym zainteresowaniem. Pośród słuchaczy sesji można było spotkać doświadczonych badaczy oraz studentów Historii Sztuki i Ochrony Dóbr Kultury i Środowiska z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

Sztuka w służbie Wazów

PONIEDZIAŁEK, 4 III 2019 R., GODZ. 10.30
ZAMEK KRÓLEWSKI W WARSZAWIE - MUZEUM
SALA KONCERTOWA